

практ. посібник / Рос. екон. акад. ім. Г.В. Плеханова ; під ред. Е. А. Олейнікова. – М. : ЗАО «Бізнес-школа» Интел-Синтез», 1997. – 279 с.

11. Підприємництво : навч. посібник / [В. А. Подсолонко, А. Ф. Процай, Т. Л. Миронова та ін.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 616 с.

12. Пономарьов В. П. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства : матеріали I Міжнародної конференції молодих вчених «Економіка і маркетинг XXI століття» / ДонДТУ. – Донецьк : ДонДТУ, 1999.

13. Пліса В. Й. Управління ризиком фінансової стійкості підприємства / В. Й. Пліса // Фінанси підприємств. – 2001. – № 1. – С. 67-72.

14. Тамбовцев В. Л. Об'єкт економічної безпеки Росії / В. Тамбовцев // Питання економіки. – 1994. – № 12. – С. 45-53.

УДК 65.012.8

С.В. Цюцюпа
аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Значення процесів управління інформацією для формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства

У статті розглянуто взаємозв'язок процесів управління інформацією та системи забезпечення економічної безпеки підприємства. Запропоновано використовувати систему збалансованих показників для систематизації та упорядкування інформаційних потоків у системі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: управління інформацією, система забезпечення економічної безпеки підприємства, система збалансованих показників.

С.В. Цюцюпа
аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Значение процессов управления информацией для формирования системы обеспечения экономической безопасности предприятия

В статье рассмотрена взаимосвязь процессов управления информацией и системы обеспечения экономической безопасности предприятия. Предложено использовать систему сбалансированных показателей для систематизации информационных потоков в системе обеспечения экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: управление информацией, система обеспечения экономической безопасности предприятия, система сбалансированных показателей.

S.V. Tsiutsiupa
Postgraduate Student
«KROK» University

Value of processes of management by information for forming of the system of providing of economic safety of enterprise

In the article the interconnection of information management processes and systems of enterprise economic security provision is considered. It is offered to use the system of the balanced indexes for systematization and organization of information streams in the system of enterprise economic security provision

Keywords: information management, system of enterprise economic security provision, system of the balanced indexes.

Постановка проблеми

У діяльності підприємства виникає необхідність використовувати значну кількість різноманітної інформації та впорядковувати її рух і використання в господарській діяльності. Такі дії дають змогу підприємству виконувати свої обов'язки перед постачальниками ресурсів, державними органами, покупцями, працівниками, а також вести повноцінну виробничо-господарську діяльність. Кожен бізнес-процес підприємства супроводжується використанням того чи іншого інформаційного ресурсу. Такою інформацією потрібно певним чином управляти, щоб не допустити негативного впливу на результати господарської діяльності, які формують економічну безпеку.

Система забезпечення економічної безпеки підприємства є складним економічним процесом і явищем, оскільки пов'язане з головною метою господарювання – максимізацією прибутку. Для отримання високих позитивних результатів функціонування підприємствам потрібно належним чином управляти інформацією, тобто раціонально використовувати зовнішні інформаційні потоки, формувати внутрішнє інформаційне забезпечення, розробляти заходи з використання різних засобів комунікації для поширення потрібної інформації з метою звертання уваги на товари, роботи і послуги з боку потенційних споживачів, розробляти системи захисту наявного інформаційного забезпечення. У зв'язку з цим актуальним науковим завданням є уточнення значення процесів управління інформацією для формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням взаємозв'язків між управлінням інформацією та системою забезпечення економічної безпеки підприємства займається велика кількість учених, зокрема Т.Г. Васильців [1], В.І. Волошин [1], О.Р. Бойкевич [1], В.В. Каркавчук [1], О.Г. Додонов [2], Д.В. Ланде [2], В.Г. Путятин [2], С.В. Каламбет [3], В.А. Воропай [3], К.Б. Козак [2], І.П. Отенко [5], Г.А. Іващенко [5], Д.К. Воронков [5], Л.А. Птіцина [6], Л.Г. Шемаєва [7], І.П. Фоміченко [8] та інші. У своїх працях автори розглядають особливості управління інформаційними потоками підприємств і підходи до формування системи економічної безпеки підприємств. Виділяються різні складові елементи цих управлінських процесів, які дають змогу налагодити використання інформаційних, фінансових, кадрових, матеріально-технічних та інших ресурсів. Варто відмітити також те, що вказані вчені розглядають процес управління інформацією як елемент системи економічної безпеки,

з чим однозначно не можна погодитися. Це пов'язано з тим, що будь-яке рішення не приймається без опрацювання певних потоків інформації, тому управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства можна розглядати в більш широкому розумінні, зокрема як процес її формування.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що деякі вчені не звертають особливої уваги на необхідність уточнення та розвитку теоретичних і практичних засад управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства. Інформаційні ресурси розглядають окремим блоком в управлінні господарськими системами, а факт присутності різного роду інформації при прийнятті управлінських рішень і виконанні бізнес-процесів не береться до уваги. Тому встановлення взаємозв'язку між управлінням інформацією та системою забезпечення економічної безпеки потребує подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження взаємозв'язку між теоретичними і практичними аспектами управління інформацією та функціонування системи забезпечення економічної безпеки підприємства, що дасть змогу розглядати їх у органічному взаємозв'язку.

Виклад основного матеріалу дослідження

За різними оцінками фахівців, керівники-управлінці витрачають від 30 до 80-95% часу на роботу з інформацією. Це є цілком закономірно, тому що наявність актуальної та достовірної інформації, її своєчасне поширення вважається чи не найважливішими передумовами забезпечення ефективного управління [4, с. 17].

Інформаційні ресурси – це впорядкована кількість інформаційних документів, що залучаються, циркулюють та архівуються в інформаційній системі підприємства [2]. Відповідно до цього, під управлінням потоками інформаційних ресурсів можна розуміти рух впорядкованої кількості інформаційного контексту в різному вигляді в потрібному напрямі. Варто також виокремити визначення управління інформацією, під яким слід розуміти використання керівництвом підприємства зібраної та доступної інформації для досягнення господарської мети і виконання оперативних, поточних і стратегічних рішень.

Зараз практично всі сучасні західні системи управління виробництвом базуються на концепції комплексної інформаційної системи управління компанією ERP (англ. Enterprise Resource Planning System – система планування ресурсів підприємства). Концепція ERP знайшла широке застосування, оскільки планування ресурсів дає змогу скоротити час випуску продукції, знизити рівень товарно-матеріальних запасів, поліпшити зворотний зв'язок зі споживачем, скоротити адміністративний апарат. Стандарт ERP дав можливість об'єднати всі ресурси підприємства і підвищити ефективність управління ними [6, с. 123]. На світовому ринку близько 500 систем, що відповідають стандартам ERP, однак, за деякими оцінками фахівців, кількість успішно впроваджених інформаційних систем цього класу на вітчизняних підприємствах близько 300. Але такі системи через високу вартість доступні тільки великим підприємствам.

Інтегровані системи являє собою комплексні системи, що включають процеси вдосконалення управління підприємством на всіх рівнях ієрархічної структури. Суть вдосконалення процесу управління полягає у зменшенні часового лагу між етапами процесу прийняття рішень через підвищення швидкості отримання необхідних даних і скороченні часу реакції на керуючі впливи у процесі виробництва.

Метою інформаційної системи управління є надання можливості керівництву підприємств України приймати рішення щодо фінансового становища підприємства, планомірно і раціонально керувати витратами, ґрунтуючись на точній, своєчасній і всебічній інформації [1]. Вона повинна органічно з'єднати персональні комп'ютери всіх ланок підприємства. Тільки на цій основі можливе прийняття ефективних рішень з управління підприємством і забезпечення його економічної безпеки в системі управління підприємством. При цьому система забезпечення економічної безпеки підприємства є сукупністю економічних відносин, пов'язаних з управлінням діяльністю підприємства шляхом мінімізації впливу на нього внутрішніх і зовнішніх загроз та досягнення поставлених стратегічних цілей. Для того щоб забезпечити високий рівень економічної безпеки підприємства, потрібно якісно управляти інформацією.

За допомогою управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства здійснюється комплекс заходів в інтересах захисту своєї господарської діяльності від внутрішніх і зовнішніх негативних чинників інформаційного середовища. Рівень такого захисту обумовлений здатністю органів управління підприємства, через прийняття рішень в інформаційній системі, створити передумови до зростання економічної безпеки за рахунок:

- забезпечення сталого економічного розвитку підприємства, досягнення основних цільових параметрів діяльності при збереженні ліквідності і незалежності його фінансової системи [3, с. 107];
- забезпечення усунення негативного впливу кризових явищ в економіці, навмисних діях конкурентів та інших подібних структур;
- формування системи обліку фінансових потоків і зміцнення операційної ефективності системи контролю;
- залучення та використання позикових коштів за оптимальною вартістю і здійснення контролю прийняттого рівня боргового навантаження;
- запобігання випадкам халатності, шахрайства, умисних дій персоналу у відносинах з контрагентами, а також інших фінансових порушень, у тому числі пов'язаних із використанням державних бюджетних коштів [7];
- розроблення і впровадження системи постійного моніторингу результату фінансово-господарської діяльності підприємства з метою раннього діагностування відхилень від встановлених параметрів [8];
- забезпечення заходів із захисту конфіденційності інформації, що становить комерційну таємницю.

Управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства включає в себе такі елементи: організаційну структуру; функції організації, управління, обґрунтування і реалізації ефективних форм і методів створення, удосконалення і розвитку системи економічної безпеки; методи забезпечення; засоби та важелі; показники та критерії оцінки; нормативно-правове та інформаційне забезпечення (рис. 1).

Організаційна діяльність на підприємстві передбачає створення структури, що здійснює управління економічною безпекою підприємства та розробляє заходи з її забезпечення. Така діяльність структурного підрозділу залежить від особливостей діяльності підприємства. Однак управління економічною діяльністю може здійснювати й підрозділ, який залучається на договірній основі.

Діяльність органів управління підприємством із забезпечення економічної безпеки підприємства включає: забезпечення економічної безпеки підприємства, безперервний контроль та управління системою, обґрунтування і реалізація ефективних форм і методів створення, удосконалення і розвитку системи еко-

Рис. 1. Схема процесу управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства

Джерело: власна презентація на основі даних [5]

номічної безпеки підприємства, комплексне, ефективне використання наявних засобів захисту всіх елементів виробничо-господарської системи, постійне прогнозування можливих загроз, відповідний рівень професійної підготовки персоналу підприємства.

Головна та функціональні цілі зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації, управління, обґрунтування та реалізації ефективних форм і методів створення, удосконалення і розвитку системи економічної безпеки на підприємстві.

Управління інформацією на підприємстві в системі забезпечення економічної безпеки можна здійснювати з використанням різних засобів та економічних інструментів. Одним з інструментів покращення якості управління інформацією для забезпечення економічної безпеки підприємства виступає збалансована система показників, що дає змогу перевірити можливість реалізації планів забезпечення економічної безпеки з використанням наявного інформаційного забезпечення підприємства за допомогою взаємопов'язаних оцінних індикаторів.

Для досліджуваних промислових підприємств раціональна реалізація системи збалансованих показників з використанням зовнішньої та внутрішньої інформації дасть змогу підвищити рівень економічної безпеки, головним індикатором якої може бути розмір прибутку (рис. 2). Наведене на рис. 2 схематичне зображення взаємозв'язку економічної безпеки підприємства з системою збалансова-

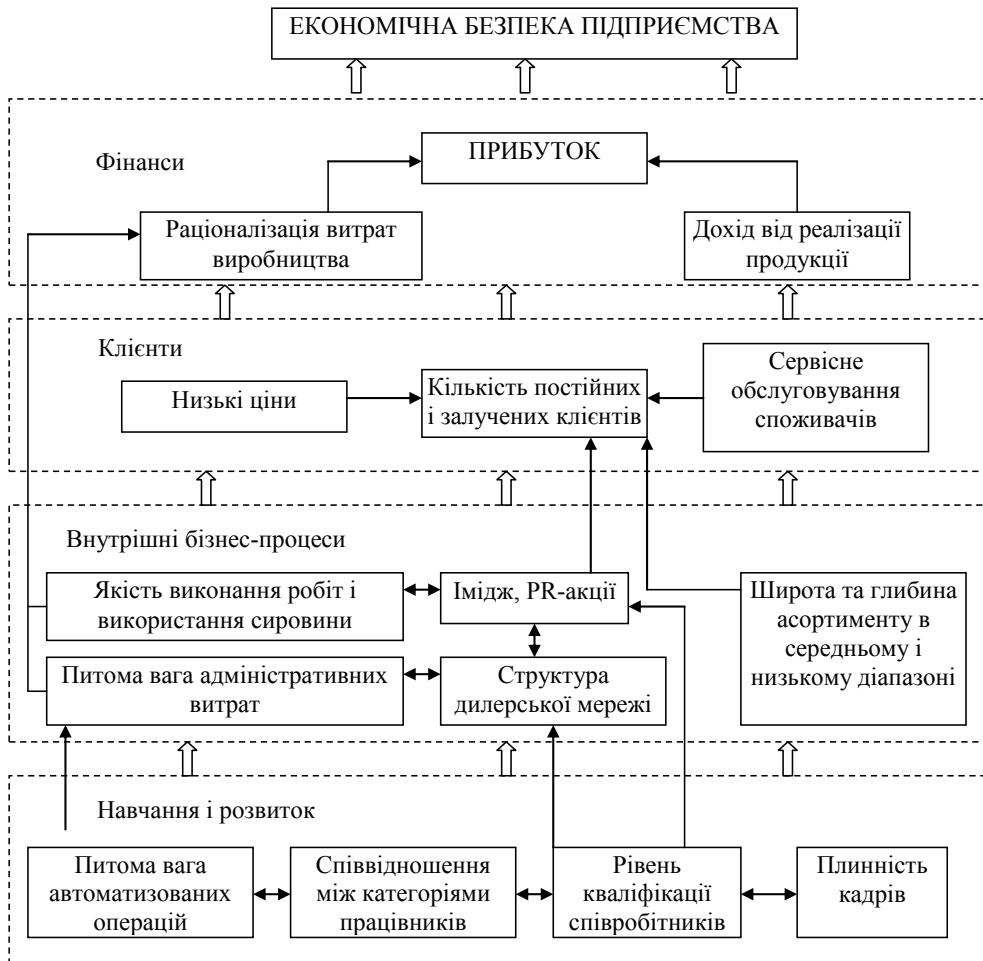

Рис. 2. Взаємозв'язок економічної безпеки підприємства з системою збалансованих показників його діяльності

Джерело: власна презентація

них показників його діяльності передбачає, що вихідною ланкою забезпечення економічної безпеки на підприємстві повинно бути навчання і розвиток його персоналу, далі варто звертати увагу на вдосконалення внутрішніх бізнес-процесів на основі покращення запропонованих показників, наступним етапом є спрямування зусиль на нарощування клієнтської бази шляхом пропонування кращих умов співпраці на ринку, це дасть можливість покращити стан фінансових справ на підприємстві та підвищити його економічну безпеку.

Тобто, пропонується управляти інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства не в хаотичному порядку, а на основі елементів збалансованої системи показників, що набула поширення у практиці діяльності відомих інтернаціональних корпорацій та довела свою ефективність. Цей процес є достатньо складним, вимагає від виконавців всебічного розвитку та орієнтації у бізнес-процесах підприємства, але в разі якісного виконання здатен забезпечити зростання економічної безпеки. Наявність прозорих джерел інформації та вільний доступ до них матимуть вплив на результативність виконання системи.

Розроблення і виконання певних дій з управління інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства полягають у розробленні заходів,

процедур і механізмів обробки інформації та отримання фактичних значень по показниках економічної безпеки для цілей проведення планфактного контролю і в розробленні процесів коректування стратегічних цілей і показників (рис. 3).

Рис. 3. Модель використання інформації при оцінці та прогнозуванні економічної безпеки підприємства з використанням елементів збалансованої системи показників

Джерело: розроблено автором

Грунтуючись на вищевикладеному, за допомогою впровадження збалансованої системи показників для зростання економічної безпеки підприємства можна підвищити інформованість працівників про стратегію підприємства і забезпечити відповідальність за етапи її реалізації, мотивуючи кадровий потенціал. Збалансована система показників може стати ефективним інструментом управління. Взаємопов'язані показники дадуть змогу враховувати реальну ситуацію і при раціональних витратах ресурсів досягати стратегічних цілей економічної безпеки на всіх рівнях управління.

Висновки

Для забезпечення економічної безпеки підприємств потрібно налагоджувати якісний процес управління інформацією, під яким слід розуміти використання керівництвом підприємства зібраної та відомої інформації для досягнення господарської мети і виконання оперативних, поточних і стратегічних рішень. При цьому система забезпечення економічної безпеки підприємства є сукупністю економічних відносин, пов'язаних із управлінням діяльністю підприємства шляхом мінімізації впливу на нього внутрішніх і зовнішніх загроз та досягнення поставлених стратегічних цілей. Взаємозв'язок процесів управління інформацією та системи забезпечення економічної безпеки підприємства полягає в налагодженні процесів управління можливими інформаційними ресурсами для прийняття відповідних управлінських рішень, що дадуть змогу підвищити економічну безпеку суб'єкта господарювання.

Збалансована система показників є одним із інструментів, використовуючи елементи якого можна управляти інформацією в системі забезпечення економічної безпеки підприємства, на основі чого досягатиметься впорядкування та

систематизація інформаційних потоків і підвищуватиметься якість управління ними. Наявність інших інструментів аналізу економічної діяльності підприємств зумовлює необхідність їхнього вивчення та продовження подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Література

1. *Васильців Т. Г.* Фінансово-економічна безпека підприємств України : стратегія та механізми забезпечення : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук, [за ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів : Видавництво, 2012. – 386 с.
2. *Додонов О. Г.* Інформаційні потоки в глобальних комп'ютерних мережах / О. Г. Додонов, Д. В. Ланде, В. Г. Путятин. – К. : Наукова думка, 2009. – 295 с.
3. *Каламбет С. В.* Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств залізничної галузі / С. В. Каламбет, В. А. Воропай // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції – 2013. – № 2. – С. 106-113.
4. *Козак К. Б.* Роль оптимізації інформаційних потоків на підприємстві / К. Б. Козак // Економіка харчової промисловості, 2013. – № 4 (20). – С. 17-21.
5. *Отенко І. П.* Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2012 – 360 с.
6. *Птіцина Л. А.* Основні підходи до управління інформаційними потоками бізнес-діяльності промислових підприємств України / Л. А. Птіцина // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 2. – С. 121-124.
7. *Шемаєва Л. Г.* Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища [Текст] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 21.04.02 / Л. Г. Шемаєва. – К. : Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», Київ 2010. – 39 с.
8. *Фоміченко І. П.* Формування системи управління економічної безпеки на підприємствах України / І. П. Фоміченко, С. О. Баркова // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі : проблеми теорії та практики. – 2013. – № 3 (23). – С. 57-66.